

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دوره‌های آزاد مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران

نیم‌سال اول ۱۴۰۵-۱۴۰۶

شعبه قم

متن خوانی و شرح کتاب

نقد النصوص فی شرح نقش الفصوص از عبدالرحمن جامی

(Textual Reading and Commentary on the Book Naqd al-Nusus fi Sharh Naqd al-Fusous by Abd al-Rahman Jami)

دکتر احسان منصوری

عضو هیئت علمی گروه الهیات و معارف اسلامی دانشگاه فرهنگیان

دوشنبه‌ها و چهارشنبه‌ها: ساعت ۱۶ الی ۱۸

شروع دوره: ۲۰ مهرماه ۱۴۰۵

مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران (شعبه قم)

سطح تحصیلی فراگیران

• حداقل سطح تحصیلی مورد نیاز: • کارشناسی و پائین‌تر ☐ کارشناسی ارشد ☐ دکترا ☐ عمومی ☐ • رشته تحصیلی و تخصص مورد نیاز (پیش نیاز دوره):

اطلاعات تکمیلی

- معرفی و ضرورت تشکیل دوره:

دوره تخصصی متن خوانی و شرح «نقد النصوص» جامی

مقدمه و معرفی دوره

کتاب «نقد النصوص فی شرح نقش الفصوص» اثر عبدالرحمن جامی، فراتر از یک شرح سنتی، یک «گلچین هوشمندانه» از برگزیده‌ترین گفته‌های عرفانی است که بر تلخیص «نقد الفصوص» ابن عربی نگاشته شده است. این اثر با نگاهی نقدگونه، میان روایت‌های عرفانی و تحلیل‌های عقلی پیوند برقرار می‌کند. دوره مذکور با هدف واکاوی لایه‌های عمیق این اثر، از مباحث هستی‌شناسی (وجود و تعینات) تا مباحث انسان‌شناسی (مقام انسان کامل)، طراحی شده است تا خواننده را از سطح «مطالعه سطحی» به سطح «درک ساختاری مکتب ابن عربی» برساند.

ضرورت برگزاری دوره (چرا این دوره لازم است؟)

برگزاری چنین دوره‌ای بر سه رکن اصلی استوار است:

۱. گذار از ایجاز به تفصیل (حل گره‌های معنایی):

متن «فصوص الحکم» و حتی تلخیص آن یعنی «نقد الفصوص»، به دلیل ایجاز و فشردگی مفرد، برای خواننده غیرمتخصص تقریباً غیرقابل فهم است. بدون داشتن یک «شرح منقح» مانند اثر جامی، درک مفاهیمی چون «اعیان ثابته»، «مراتب تعین» و «وحدت وجود» عملاً ناممکن است. این دوره، پل ارتباطی میان متن دشوار و ذهن پژوهشگر خواهد بود.

۲. آموزش روش‌شناسی نقد متون (نقد در مقابل شرح):

برخلاف شروح کلاسیک که صرفاً به معنای کلمات می‌پردازند، جامی رویکردی «نقدگونه» دارد. برگزاری این دوره، به پژوهشگران می‌آموزد که چگونه می‌توان همزمان با «شرح دادن»، به «نقد و تمییز» (نقد النصوص) پرداخت؛ یعنی چگونه می‌توان میان متون مرجع، تمایز قائل شد و بهترین‌ها را برگزید. این یک تمرین عالی در روش‌شناسی تحقیق است.

۳. تبیین ساختار نظام‌مند مکتب ابن عربی:

بسیاری از شروح، به دلیل پیروی از ترتیب فصول، دچار پراکندگی موضوعی می‌شوند. اما جامی در این اثر، مباحث را به صورت موضوعی و منظم (Subject-based) ارائه داده است. برگزاری دوره، امکان مطالعه مکتب ابن عربی را نه به صورت تکه‌تکه، بلکه به صورت یک «سیستم منسجم و یکپارچه» فراهم می‌کند.

اهداف دوره

استخراج مفاهیم کلیدی: تبیین دقیق اصطلاحات مکتب ابن عربی از طریق متون جامی.
مهارت‌افزایی در متن‌خوانی: توانمندسازی شرکت‌کنندگان در خواندن متون ترکیبی (عربی و فارسی) و تحلیل روابط میان آن‌ها.
درک پیوند عرفان و عقل: بررسی نحوه استفاده جامی از ابزارهای عقلی برای تبیین احوال عرفانی.

نتیجه‌گیری

بدون چنین دوره‌های تخصصی، متون عمیقی مانند «نقد النصوص» در حاشیه کتابخانه‌ها باقی می‌مانند و تنها به عنوان اسمی در فهرست‌ها شناخته می‌شوند. این دوره، تلاش می‌کند تا این اثر را از یک «مجموعه از گفته‌های صوفیان» به یک «منبع زنده برای درک نظام‌مند عرفان نظری» تبدیل کند.